

Duinen en Lage Land Texel: unieke broedplaats voor vele vogels

Rust, ruimte en natuur. De combinatie van deze drie dingen is wat veel toeristen naar Texel brengt. Op het eiland is er plek voor recreatie in de duinen, bossen, polders en op het strand. Vooral het strand wordt intensief gebruikt door badgasten, wandelaars en sporters. Maar ook door veel strandbroeders zoals de dwergstern en strandplevier. In totaal broeden er zestien vogelsoorten op Texel die bescherming genieten en komen er jaarlijks miljoenen trekvogels om te rusten of te overwinteren. Het is dan ook belangrijk om een goede balans te vinden tussen het gebruik van het eiland door mens én vogel.

Het natuurgebied Duinen en Lage Land Texel is heel veelzijdig. In het duingebied, op strandvlakte De Slufter en in de polders De Petten, Waal en Burg, Ottersaat, Dijkmanshuizen, Zandkes, Wagejot en De Bol is veel bijzondere flora en fauna.

Het noordelijk en het zuidelijk gedeelte van de duinen behoorden oorspronkelijk tot twee aparte eilanden: Texel en Eierland. Deze eilanden zijn in 1629 aan elkaar verbonden door de aanleg van een stuifdijk (een kunstmatig aangelegde duinenrij). Ten westen van de duinen ligt De Slufter. Dit kwelderlandschap heeft een bijzondere dynamiek, omdat Noordzeewater de kreken in- en uitstroomt onder invloed van het getij. Kwelders zijn begroeide stukken land die direct aan zee grenzen en bij zeer hoog water onderlopen. Hier komen overgangen voor van nat naar droog en van zout naar zoet wat zorgt voor een grote variatie in flora en fauna. Er is kweldervegetatie zoals zeewegbree, Engels lepelblad en knopbies en het hele jaar door broeden en foerageren er tientallen vogelsoorten. Broeders zijn de dwergstern, kluut, kleine mantelmeeuw, bontbekplevier en eider. Als slaap- en vluchtplaats bij hoog water wordt het gebruikt door strand- en wadvogels zoals de bonte strandloper, groenpootruiter, scholekster, tureluur, wulp en zilverplevier.

Aan de zuidkant van het eiland ligt de grote zandplaat De Hors. Dit gebied kent een grote dynamiek van wind, water en zand waardoor nieuwe duinen en duinvalleien ontstaan. Op De Hors en in de Mokbaai broeden de dwergstern en bontbekplevier. In de wat meer begroeide duintjes de kleine mantelmeeuw. De solitaire broeder strandplevier broedt op Texel alleen in kweldergebied De Schorren. Op de stranden en De Hors vindt waarschijnlijk te veel verstoring plaats. De Hors dient ook als hoogwatervluchtplaats voor strand- en wadvogels. Aalscholvers gebruiken de zuidelijke rand van De Hors als rustgebied. In het open water van de Horsmeertjes in de Horspolders groeien uitgestrekte velden kranswieren en in de Kreeftepolder komt de zeldzame groenknolorchis voor.

In de relatief jonge duinen van Texel liggen veel duingraslanden met soorten als duinsterretje, duinviooltje en duinroos. En ook vochtige schrale graslanden met harlekijn, vlozegge en veldrus. De witte en grijze duinen, duinstruwelen en duinvalleien zijn van belang als leefgebied voor de noordse woelmuis. Ook dienen zij als broed- en foerageergebied voor de lepelaar, eider, bruine en blauwe kiekendief, velduil, roodborsttapuit en tapuit. In de natte duinvalleien zijn veel zeldzame plantensoorten te vinden. In het water stijve moeraswegbree, duizendknoopfonteinkruid en armbloemige waterbies, en op land teer guichelheil, parnassia en groenknolorchis.

In het Lage Land broeden de dwergstern, kluut, bontbekplevier, eider en bruine kiekendief, en verblijven weidevogels zoals grutto, kievit, scholekster, tureluur en slobbeend. De noordse woelmuis houdt zich hier op in de vochtige graslanden.

Wat zijn de knelpunten?

De belangrijkste knelpunten in Duinen en Lage Land Texel zijn de afname van dynamiek, de hydrologische situatie, de neerslag van stikstof, de invloed van ganzen en de verstoring van broedvogels.

De werking van wind, water en zand is bepalend voor het ontstaan van het kustlandschap. Hierdoor kan het zich blijven vernieuwen. De dynamiek legt de basis voor de karakteristieke natuur met kale of schaars begroeide stranden, duinen, duinvalleien en kwelders. Maar de dynamiek is sterk verminderd door de aanleg van strandhoofden die het wegspoelen van strandzand tegengaan, de aanleg van stuifdijken en het vastleggen van kale duinen om de achterliggende gebieden te beschermen. Hierdoor is de oppervlakte open duinlandschap in de afgelopen decennia afgenomen.

In delen van het gebied is de hydrologische situatie niet optimaal. De zilte graslanden in het Lage Land hebben last van verdroging door lage polderpeilen in het omliggende landbouwgebied. Hierdoor is er minder brak water beschikbaar voor de planten, waardoor de kwaliteit van de zilte graslandvegetaties afneemt. Door het lage grondwaterpeil wordt de invloed van regenwater ook nog eens groter wat zorgt voor verzuring van onder meer valleivegetaties. De slechte waterhuishouding is ook een knelpunt voor de duinbossen en een aantal duinvalleien.

Door industrie, zeescheepvaart, verkeer en landbouw daalt er stikstof neer. Stikstof zorgt ervoor dat er te veel voedingsstoffen in de bodem terechtkomen, waardoor karakteristieke planten- en diersoorten verdwijnen en duinvegetaties sneller verouderen en verruigen. Hierdoor neemt de kwaliteit en het soortenrijkdom van met name de grijze duinen af.

Er is een groeiend aantal grauwe ganzen dat het hele jaar op het eiland verblijft. Zij brengen niet alleen schade toe aan landbouw, maar ook aan de natuurgebieden. De ganzen beschadigen de vegetatie in de vochtige duinvalleien en duinplassen en zorgen voor overbemesting door hun uitwerpselen. In de graslanden van het Lage Land ontstaan kale plekken door overbegrazing.

Recreatie op de stranden kan een probleem zijn voor de dwergstern, de bontbekplevier en de strandplevier die hier broeden. De strandplevier en de bontbekplevier gaan landelijk en ook op Texel in aantallen achteruit. De dwergstern laat de laatste jaren wel een toename zien door eerdere beschermingsmaatregelen.

Welke maatregelen zijn nodig?

Het is de taak van de provincie Noord-Holland om de natuur te behouden, te versterken en waar nodig te herstellen. Als het huidige beheer in de natuurgebieden wordt voortgezet, zijn er nog extra maatregelen nodig voor de grijze duinen met heischrale graslanden, vochtige duinvalleien en duinbossen en het voorkomen van verstoring van vogels.

Dynamiek en stikstof

Om de dynamiek in de duinen te bevorderen, wordt zoveel mogelijk ruimte gegeven aan verstuing van zand door wind. Er worden stuifkuilen met los zand gemaakt om dit proces in gang te zetten. Om de effecten van stikstof tegen te gaan, worden plaatselijk duinvalleien gemaaid en gaan beheerders verspreid in het duingebied plaggen (het verwijderen van de vegetatie en de bovenste bodemlaag zodat de ontwikkeling van vegetatie opnieuw begint) en chopperen (het verwijderen van de vegetatie en een deel van de bovenste voedingsrijke humuslaag). Hierdoor kunnen de grijze duinen uitbreiden en kan de kwaliteit verbeteren.

Hydrologie

Om de zilte vegetaties en zilte graslanden te behouden, moet de waterhuishouding in een deel van het Lage Land beter. Natuurgebieden Waal en Burg, Dijkmanshuizen (inclusief Buitenheim) en De Bol hebben te maken met verdroging. Om de natuurlijke hydrologie te herstellen, vindt herinrichting van de gebieden plaats.

In de vochtige duinvalleien wordt er een meer natuurlijke waterafvoer gerealiseerd via hoogteverschillen in het landschap in plaats van door het graven van slotenstelsels. Bij de duinbossen kan de kwaliteit verbeterd worden door omvorming van naaldbos naar gemengd loofbos waardoor de verdamping van regenwater afneemt, zodat dit het grondwater kan bereiken.

Verbetering van de kwaliteit van de grijze duinen, heischrale graslanden, vochtige duinvallen en duinbossen is ook van belang voor vogelsoorten als de blauwe kiekendief, velduil en tapuit en voor de noordse woelmuis en de groenknolorchis.

Verstoring

De broedplaatsen op het strand van de dwergstern, de bontbekplevier en de strandplevier, worden tijdens de broedperiode preventief afgezet zodat er geen verstoring plaatsvindt. Deze liggen veelal op de overgang van strand naar duin en op delen van zandplaat De Hors.

Reguleren aantal ganzen

De landbouw- en natuurorganisaties van het eiland hebben in aanvulling op de bestaande maatregelen een gezamenlijk voorstel gedaan om over te gaan tot vergassen van grauwe ganzen die jaarrond hier verblijven. Het Natura 2000-beheerplan steunt deze aanpak.

Invloed op de omgeving

Aan bepaalde vormen van recreatie en beheer zoals strandrijden en natuurbeheer worden aanvullende voorwaarden gesteld om met name de vogels te beschermen. Zo moet er bij evenementen beter gelet worden op de invloed van verlichting op broedvogels en wordt mogelijk de aanvliegroete van helikoptervluchten van Defensie verlegd. Als aan deze voorwaarden wordt voldaan hebben de activiteiten geen negatieve invloed op het natuurgebied.

Hiernaast worden (potentiële) broedgebieden permanent of tijdelijk afgesloten. Dit wordt met verbodsborden aangegeven.

Bekijk hier het hele [beheerplan](#)

NB. Texel heeft ook te maken met twee andere Natura 2000-gebieden. De [Noordzeekustzone](#) (waarin voor Texel zijn opgenomen de Noordzeestranden en het westelijke deel van De Hors) en de [Waddenzee](#) (waarin voor Texel zijn opgenomen het merendeel van De Hors, Mokbaai en De Schorren).